

příznačný přístup k reprodukci básnické formy sduženě rýmovaného veršovaného textu originálu – v překladu je patrný širší rozsah formálních prostředků od plných (i absolutních) rýmů přes rýmy gramatické, asonance až po jejich mírné náznaky – při proměnlivém slabičném schématu. Zároveň je patrné úsilí po zachování řádkové ekvivalence překladu s výchozím textem. Takový přístup vyžaduje citlivou a tvůrčí práci s jazykem podloženou odpovídajícím filologickým a historickým zájmem a lze říci, že se překladatelce podařilo těmto nárokům dostát. (Překvapivé v celkově kultivovaném jazyce překladu jsou nicméně občasné záměny ve tvarech přechodníků s ohledem na gramatický rod a číslo a ojedinělá další formálně-jazyková nedopatření.)

Odlišnost možných přístupů lze posoudit srovnáním s výběrovým překladem eposu od Jindřicha Pokorného v antologii *Morava, Čechy, radujte se!* (1999), jehož klasické přebásnění je charakteristické čistými rýmy i sevřenější slabičnou podobou veršů, místy s využitím exkluzivních i individuálně modifikovaných výrazů i větých konstrukcí.

V kontextu specializované vědecké činnosti překladatelky a jejích četných studií mj. k problematice panovnického dvora, dvorské společnosti a kultury včetně písemnictví jsou průvodní komentáře vydávaného překladu pojaté spíše střídme (s. 5–13), zahrnují tak základní rámec vzniku díla, jeho autora, známé výslovné odkazy i náznaky na osoby krále Václava II. a jeho manželky Guty Habsburské aj. Naznačena jsou i některá otevřená témata, jako např. ojedinělost ústředního motivu slovanského, původně pohanského knížete, otázka ideového podílu Jindřicha z Isernie a pravděpodobných dobových funkcí díla. Některé související informace o německé dvorské literární tvorbě v českém prostředí jsou trochu nečekaně začleněny i do ediční poznámky (s. 14–15).

Je třeba vyzdvihnout zvláštní pozornost, jež byla věnována zajištění „čtenářského komfortu“; jedná se zejména o více úrovní pomůcek pro sledování poměrně komplikovaného děje, konkrétně o titulků jednotlivých stránek s heslovitým shrnutím příslušného obsahu a o podrobný přehled děje s uvedením odpovídajících veršových úseků (Obsah eposu, s. 299–316). Poznámkový aparát (s. 317–332) zahrnuje hlavně odkazy na literaturu využitou při filologickém vyhodnocení komplexnějších překladových alternativ a při interpretaci historických souvislostí (nejčastěji jde o komentář vydavatele německého textu Hanse-Friedricha Rosenfelda), místy jsou zachyceny i intertextové souvislosti (biblické odkazy či aluze, paralely v ostatních Oldřichových dílech a u dalších

dobových autorů), případně jsou doplňována věcná vysvětlení. Dále přirozeně nechybí přehled použitých pramenů a literatury. Závěrečný rejstřík zachycuje osobní a místní jména společně pro úvodní komentáře a vlastní text eposu. Reprezentační vybavení publikace podtrhuje barevné faksimile vybraných iluminací obsažených v jednom z rukopisů textu, chovaném v Niedersächsische Landesbibliothek v Hannoveru (Ms. IV 488).

Pojetí a zpracování vydaného českého překladu důležitého literárního díla z prostředí přemyslovského královského dvora skýtá dobré předpoklady pro jeho efektivní využití a podrobnější rozpracování coby historického pramene, včetně nezanedbatelného usnadnění orientace v německém originálu a vůbec přístupu k němu. Poslouží ovšem i širší veřejnosti k seznámení s jedním z dosud méně známých děl těsně spjatých s českou historií a kulturou.

VĚSTIMIL BROM

Comptes de la commanderie de l'Hôpital de Manosque pour les années 1283 à 1290, edd. Karl BORCHARDT – Damien CARRAZ – Alain VENTURINI, CNRS éditions, Paris 2015 (= Documents, études et répertoires publiés par l'Institut de recherche et d'histoire des textes 86)

CVI + 198 s., ISBN 978-2-271-08832-1

Účty nejvýznamnější komendy johanitského řádu v provensálském převorství Saint Gilles mohou badatelům v České republice připadat poněkud exotické, pokud by nebyly uloženy v knihovně Českého velkopřevorství maltéžského řádu na pražské Malé Straně. Dostaly se sem díky sběratelské činnosti řádového kněze Franze Paula von Smitmera (1741–1796), který pocházel z dobře situované měšťanské rodiny ve Vídni a do maltéžského řádu vstoupil ve svých devatenácti letech. Zabýval se řádovými dějinami a uvedený kodex získal roku 1765 od neznámé osoby.

Sám papírový, místy značně poškozený rukopis se 135 folií obsahuje účty komendy v Manosque ze sedmiletého období 1283/1284–1289/1290. Tři editoři si rozdělili práci následovně: Damien Carraz, odborník na dějiny johanitského řádu v dnešní jižní Francii (univerzita v Clermont-Ferrand), podal přehled dějin samotné komendy a jejího postavení v rámci převorství Saint Gilles, přičemž do svého výkladu také zahrnul

základní údaje o její ekonomice. Karl Borchart z mnichovského ústavu Monumenta Germaniae Historica rukopis důkladně popsal, věnoval se používaným mírám a váhám, jakož i způsobu vedení účtů. Přiblížil také středověké účetnictví u johanitů z obecnějšího hlediska i ve srovnání s dobovou praxí. Alain Venturini (departementní archiv v Aveyronu) podrobil zkoumání samotný jazyk účtů, jež nejsou vedeny, jak by bylo možné očekávat, ve staré provensálsštině (středověké langue d'oc), nýbrž v latině, byť s častými výpůjčkami z místního vernakulárního jazyka. Všiml si také stereotypních formulí i dalších jazykových jevů a podal rovněž přehled provensálských termínů v překladu do dnešní francouzštiny. Konečně D. Carraz prozkoumal a popsal samotné vedení konkrétního účetního materiálu z Manosque. Poté následuje samotná edice, připojen je místní, osobní a věcný rejstřík s glosářem. Nechybí ani soupis použitých pramenů a základní literatury.

LIBOR JAN

Regesten der Markgrafen von Brandenburg aus dem Hause Luxemburg. Karl IV., Wenzel, Sigismund und Johann sowie deren Hauptmänner 1373–1415, bearb. von Franziska HEIDEMANN, Fahlbusch Verlag, Warendorf 2016 (= Studien zu den Luxemburgern und ihrer Zeit 13)

383 s., ISBN 978-3-925522-27-7

Regestář lucemburských písemností pro braniborské příjemce z let 1373–1415 navazuje na monografii o zdejším působení Lucemburků, kterou Franziska Heidemann publikovala roku 2014. Jejich výběr, do nějž jsou zahrnuty i písemnosti lucemburských fojtů (hejtmanů), je poměrně komplikovaný. Edice zpřístupňuje listiny vydané Karlem IV. až do jeho smrti; pokud jde o písemnosti jeho nejstaršího syna Václava, pak autorka zohledňuje jen ty, které vydal do roku 1378. Po smrti otce zde již nevládl, a tudíž jsou otištěny pouze listiny, které dávají souhlas s transakcemi v rámci Braniborska z titulu příslušnosti k lucemburskému rodu, při nichž byla nutná aprobace všech jeho členů. Totéž vlastně platí i pro Jana Zhořeleckého (byť nikoli důsledně) a moravské Lucemburky, kteří se zde objevují výhradně v této roli. Výjimkou je Jošt, jehož listiny, které vystavil během svého braniborského angažmá nejdříve jako zástavní držitel a posléze

jakožto regulérní zeměpán, edice neobsahuje. Autorka tuto skutečnost zdůvodňuje jejich vysokým počtem, v budoucnu by jim měl být věnován samostatný svazek. Vydány tu jsou pochopitelně i Zikmundovy listiny pro období jeho vlády v Braniborsku – tedy do roku 1388 a potom v letech 1411–1415 s výjimkou Nové marky, kterou ovládal do roku 1388 a poté v letech 1396–1402.

Uvedený výběr tak zcela nekoresponduje s názvem edice, v níž se objevuje i Jan Zhořelecký, jehož písemnosti vydávané pro příjemce z Nové marky však regestář neobsahuje. Přesto zde překvapivě na jednu narážíme (č. 179a) – v daném případě jde zřetelně o jeho právní akt v roli zeměpána této oblasti. Stejně tak sem našla cestu i jedna listina jeho hejtmana (č. 182a). Ani jedna z obou listin neměla být podle záměru vyjádřeného v předmluvě do edice zahrnuta. Nekonekventní pojednání Nové marky (jestliže Zikmundovy listiny zde zpřístupněny jsou, zatímco písemnosti jiného člena rodu, který zde vládl, nikoli) nepůsobí přesvědčivě. Navíc zde nevystačíme s argumentem jejich vysokého množství, neboť počet známých Janových listin vydaných pro příjemce z Nové marky nepřekročil výrazně číslo dvacet.

Edice zpřístupňuje celkem 588 písemností. Ke zjištění celkového počtu ale musí čtenář knihu podrobně prolistovat, neboť základní ediční řada dospívá jen k číslu 475. Edice totiž obsahuje velké množství dodatků – doplňovaných za jednotlivými čísly, kam chronologicky patří, přidáním písmene (počítal-li jsem správně, je jich 88). Jde tu o písemnosti autorkou objevené až po vydání monografie z roku 2014, která obsahovala odkazy na připravovanou edici a případná změna číslování by je pak činila nepoužitelnými. Velké množství dodatků ale nutí k úvaze, zda přece jen do určité míry nemění výkladový obraz nastíněný v předchozí monografii. Jejich největší množství se koncentruje mezi listiny braniborského hejtmana Fridricha, purkrabího norimberského, což vyvolává dojem, že byl tento vydavatel do edice doplňován až v pokročilé fázi zpracování.

Po stručném úvodu čtenář nachází seznam zkratk a také soupis excerpovaných archivních a knihovních fondů. Ty se vztahují jen na šedesát procent zde zpřístupněné materie, přímo s archivním dochováním totiž autorka konfrontovala pouze panovnické listiny. Hejtmanské písemnosti, kterých je v souboru 274, jsou zde vydávány jen na základě edic, a to bohužel i v případech, kdy jsou dokumenty přístupné na webových stránkách monasterium.net (v zájmu přesnosti je třeba dodat, že v některých případech tak činila, zdaleka však ne vždy). Pokud jde o excerpované archivy, na prvním místě stojí dvě braniborské